

**שלל על הדף / העלון השבועי על סדר 'הדף היומי'
גלוון מס' 63 ט"ו אלול תשפ"א / סוכה מז-נא**

איך יתכן שכל גדוולי הדור ביטלו מצות סוכה?

העניין הזה יכול להתקיים על ידי אחרים, אלא רק על ידי רב הונא בר ביזנزا וכל גדוולי הדור. דבר זה שלemuנו נאלצו כל גדוולי הדור לנסוע מביתם ביום החג, היה סוד כמוס, שלא היה ידוע לכל ההמון אלא רק ליחידי סגולה, ולפי זה מובן הלשון 'גמירי', שפירושו: ידוע לנו בקבלה, שכן נסיעותיהם של כל גדוולי הדור מביתם לכל ימות הרגל עיררו תמייה בקרבת ההמון, אך ליחידי סגולה היתה קבלה שהירה הכרח אז לנסוע לאיפרואה הורמיז בעניין נסתר הנוגע לכל ישראל, עד שהוכרחו לבטל מצות סוכה כל שבעת הימים עד יום השmini.

*
הוסיף על כך הגאון רבי אליעזר יהודה וולדנברג, בעל שו"ת "צץ אליעזר" (חילק ט, סימנו לב), שבמקומות מסוימים במרחבי הארץ אנו מוצאים שכל גדוולי הדור נסעו יחד, כגון בסוכה לעיל מא: "מעשה ברבן גמליאל ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא שהיה באין בספינה ולא היה לו לב אלא לר"ג וכו", וכן במעשר שני (פרק ה, משנה ט) ובקדושיםין (כו.) ובבבאה מציעא (יא):" מעשה ברבן גמליאל וokaneים שהיו באין בספינה, אמר להם ר"ג לokaneים: עישור שאני עתיד למורוד וכו"ו ושם היה זה בערב פסח, עיין תוספות בקדושיםין ובבבאה מציעא, שם), ויעירין גם בעירובין (מא): ובחירות וגו', וכפי הנראה נסעו גם שם לשם שתಡנות עברו כלל ישראל, וכך מסופר בירושלמי (סנהדרין פרק ז, הלכה יג): "דרבי ליעזר ורבי יהושע ורבן גמליאל סלקו לromei וכו", וכל אלו מהזקנים את פירשו של רבי חיים ברלין. שו"ת נשמת חיים" – סימן קצח; שו"ת "צץ אליעזר" – חלק ט, סימן לב:

בהתאם ב'אפר' היו פטורים מיום-טוב שני, ולכון לא הוועילה הברכה שבירכו שם

ביזנزا וכל גדוולי הדור נקלעו לソוכה ביום השmini (שהוא ספק שביעי), וממנם הם ישבו בסוכה – אך לא בירכו עלייה! והגמורה דוחה: אין ראייה, כי שמא סברו אותם חכמים כתיטת הסובר (עליל מו) שכיוון שבירך פעמי אחדת לישב בסוכה ביום ראשון של סוכות – שוב איינו מברך על ישיבת סוכה בשאר ימי החג, ולכון לא בירכו ביום השmini, כי מן הסתמס בירכו עלייה ביום הראשון. אך רב יוסף זוכה סברא זו, שכן "גמירי דמאפר אותו", וכפирוש רש"י: "למודתי מרבותי שהו באו מון האפר, שבהתמונותיהם רועות שם, ולא ישבו בסוכה כל ימי החג", ואם כן, כאשר נכנסו

משם, דרב הונא בר ביזנزا וכל גדוולי הדור איקלעו בסוכה בשmini ספק שביעי, מיתב הוו יתבי ברוכו לא ברכיכי. ומלמא סבירא להו כמאן דאמל כוין שבזון ים טוב ואשון שוב איתן מבוקן? גמירי דמאפר אהנו.

רש"י מפרש: "למודתי מרבותי שהו באו מון האפר, שבהתמונותיהם רועות שם, ולא ישבו בסוכה כל ימי החג". בפשוטם, הדברים קשים להבנה. היכן עלה על הדעת שכל גדוולי הדור ביטלו מצות סוכה!!

כותב על כך הגאון רבי חיים ברלין, אב"ד מוסקבה (ובסוף ימי בירושלים), במכtab אל הגאון רבי אליהו קלצקין, הגאון מלובלין: "הנני מצטער מהיום על האמור בפרק לולב וערבה: 'גמירי דמאפר אתו, ונפלאת היא בעניין, והיאומן כי יסופר דרב הונא בר ביזנزا וכל גדוולי הדור יהיו כל ימות החג הקדוש בשדה, במקומות שהbamot רועות, ולא יקימו מצות סוכה כל ימי החג, והלא עוד משלשים יום שקדום החג היה להם לסדר ענייני שמירת הבbamot שלהם על ידי אחרים, רועי בקר וצאן, באופן שיוכלו לקיים מצוה שלם בשמועה בשעתה בbatisהם ביחיד עם תלמידי חכמים הנלויים להם לשמה ביחיד בשמחה הרגל בשמה של מצוה, ולא להיות ביחיד עם bamot התמונות ולבטל מצות עשה דאוריתא מכל וכל".

משום כך, אמר רבי חיים ברלין שיש להגיה אתת קתינה בלשון הגمراה, ובמקומות הגירסה הקיימות: 'גמירי דמאפר אותו', יש לומר: 'גמירי דמאפר אותה', והיינו שהיה להם דבר אצל איפרואה הורמיז, אמו של שבור מלכא, עניין הנוגע לכל ישראל שהיה כדי לבטל על ידו כל עניין שמחת החג וכל המצות הנוגגות בו, ולא היה

הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדינסק, בעל "אור שמח", מיישב את הקושיה ביישוב מוחכם: הוא מקדים את מהלך הסוגיא: רב ורבי יוחנן נחלקו בעניין מצות ישיבת סוכה ביום שmini עצרת בחוץ לארץ. לדעת הכל יש לשבת גם ביום שmini-עצרת בסוכה ומישום שהוא ספק שmini ספק שביעי, אלא שנחלקו לעניין הברכה: לרבות מברכים על הישיבה בסוכה ביום זה, ולרבות יוחנן אין מברכים. בעקבות זאת בא רב יוסף והוכיח שיש לנו בגישת רב יוחנן, שאין מברכים על ישיבת סוכה ביום השmini, שכן רב הונא בר

ומותר הוא לעשות בו מלאכה.

מעתה, כל גולי הדור ידעו בקביעא דירחא, ועל כן כשהיו 'בeper', שלא במקומות ישוב, אמנים עשו סוכה ובירכו עליה כשיישבו בה ביום טוב ראשון, ולא עשו يوم טוב שני, אבל כאשר הגינו בשミニי ספק שביעי למקומות ישוב, התחייבו עתה לעשותות יום טוב שני ולשבת שוב בסוכה, משום ספק שביעי, והברכה שבירכו ביום טוב ראשון, בהיותם באפר, לא הועילה להם, שהרי מאחר ועתה הם יושבים בסוכה משום הספק שמא זהו יום שביעי לשוכות, אם כן לגבי חיוב זה הברכה שבירכו אז היתה לא בשעת חלות הסוכה, אלא ביום שלפני החג:

ואם כן, לא נוכל לומר שמה שלא בירכו בשミニי ספק שביעי היה משום שנפטרו בברכה שבירכו ביום טוב ראשון, אלא מכיוון ראייה שבשミニי ספק שביעי לא מברכים כלל על יישבת סוכה! "אור שמח" – פרק ח' מהלכות סוכה הלכה יג

לסוכה ביום השmini – הייתה זו הפעם הראשונה שישבו בסוכה בחג זה, וממה שללא בירכו יש ראה כרבי יוחנן, שאין מברכים על יישבת סוכה בשミニי ספק שביעי.

עתה נחזור לפeliaה הנדולה על שכל גולי הדור לא עשו סוכה כל ימי החג (והתוספות כתבו, שאף ש'סוכת רועים' כשרה אף היא למצה), נראה שלא היתה להם סוכת רועים במקומות שבו רעו בהמותיהם).

וכך מייבב ה"אור שמח": בגמרא (פסחים נב) אמרו, שאדם הבקי בקביעא דירחא (כלומר: בקידוש החודש, יודע מתי קידשו בית דין את החודש וממילא ברור לו מתי בדיקות חל יום טוב) – איןו חייב לעשות יום טוב שני של גליות אלא אם הוא נמצא בישוב, במקומות שבו נהגים לעשותות יום טוב שני מחמת הספק, וזאת כדי שלא לשנות ממנהג המקומות ולהסתכן במחלהית, אבל אם הוא נמצא במדבר, שבו אין בני אדם – איןו חייב לעשות יום טוב שני

החייב שנקטע ב'אפר' צריך היה לחייב שוב בברכה

כל זאת –umi שחייב הסוכה שלו הוא רצוף ואיןו מקוטע, אבל גולי הדור ההוא, אף שאמנים עשו סוכה ובירכו עליה בישיבותם בה ביום הראשון, בכל זאת מכיוון שהחול המועד נפטרו מחיוב סוכה כיון שהוא אז 'בeper', לכן כאשר בשミニי ספק שביעי כבר לא היו באפר ושוב התחייבו בסוכה – לא יכולת הברכה שבירכו ביום טוב ראשון להיעיל להם, כי עבורם דין סוכה הוא דין לולב, שכןו שאינו חיוב רצוף אלא חל בו הפסיק, אם כן היה ראוי שיברכו שוב, וכיון שלא בירכו – ראייה שבשミニי ספק שביעי אין מברכים על יישבת סוכה!

"שפט אמרת" – סוכה מז.

ואף האדמו"ר בעל "שפט אמרת" מגור נקט בישוב שעל פיו לא נצטרך לסביר שגדולי הדור ביטלו מצות סוכה.

לעיל (מה): הובאה דעת רב יהודה אמר שמואל, שעל לולב מברכים כל שבעת הימים ואילו על סוכה מברכים רק יום אחד, והטעם: כי בלולב אין זה חיוב אחד ארוך, שהרי בלילה פטור מניטילת לולב ונמצא שהלילות מפסיקים וממילא כל יום הוא חיוב חדש ומוצה בפני עצמה שעלה יש חיוב ברכה חדש מדי יום, אבל בסוכה אין הלילות מפסיקים, שהרי אף בלילה חייב במצבה סוכה, ואם כן כל שבעת הימים הם כ'iomא אריכתא', וברכה אחת מספיקה לכל שבעת הימים.

ברכת הלילה לא מועילה לימי החג, שאינם חובה אלא מצוה

מקום פשוט שאין זה נחسب לחובה ממשום כדי? ועל כן נוקט ה"כלי חמודה", שאנו כך היה הדיון, ולא נחלקו אלא אם ברכת היום הראשון פוטרת את כל ז' הימים, כי מיום ראשון לשאר הימים אין חלק כלל, אך ברכת הלילה הראשון – יכול עולם אינה פוטרת את ברכת היום שלמחרת והימים שאחריו, כיון שבليلת היא חובה ובימים היא רק רשות, ואין זו המצווה של א时报ול וצריך ברכה לעצמה.

לאור זאת, הוא מבאר, נראה שבאמת אותם גולי הדור ישבו בלילה ראשון בסוכה לקיים את אכילת החובה, ורק לאחר מכן לא ישבו, ועל כך אמרו בוגמרא "גמירי דמאפר אתיו", ולא ישבו כל ימי החג, אבל בלילה הראשון ישבו, ומכל מקום כיון שלא ישבו ביום לא נפטרו בברכה שבירכו בלילה, ומודוקדק מאוד לשון רש"י שכותב: "ולא ישבו בסוכה כל ימי החג", שלבארה המילה 'ימי' מיותרת? אך לדברינו מישוב להפליא, כי רשי רמז שבليلת הראשון אמנים אכלו בסוכה, אך מאחר שבימים ראשון לא אכלו –

שוב לא נפטרו בברכה, אלא צריכים ברכה מחדש!

"חמדת ישראל" – קוונטרס "גר מצוה", אות לד

הגאון רבי מאיר דן פלאcki, בעל "כלי חמודה", ביאר מעשה מופלא זה – על פי דברי הגר"א מווילנא ב"מעשה רב", שחדיש שמה שאמרו בגמרא ש"שבעת ימים תאכל מצות" הוא רשות – אין הכוונה רשות ממש, דהיינו: שאין זהה מצוה כלל, אלא שלגביה הלילה הראשון שהוא חובה גמורה – נחשים הימים שאחריו לרשות, כי לגבי חובה נקראת מצוה 'רשות', אבל באמת כל האוכל בימי הפסיק מקיים מצוה מודוריתא.

מעתה, לדעת הסופר (ולעיל מה): שעיל יישבת סוכה מברכים רק פעמי אחת, כי כיון שלא מפסיק לילות מימים (כלומר: שחוייב ישבת הסוכה הוא בין ביום ובין בלילה) על כן הוא כ"iomא אריכתא", יש להקשות ממה שהקשה שביעי של פסח יהיה טעון ברכת הזמנ בפני עצמו, מכיוון שהוא חלק מלילה ראשונה של פסח לעניין אכילת מצה, ואם כן ראיינו שכאר ביום אחד יש חובה ובימים אחר יש רק מצוה – על ידי זה נחשב שהימים חלוקים זה מזה, ואם כן אף שאמנים חובי סוכה הוא כל שבעת הימים, אך הלא בלילה היא חובה ואילו ביום אין זה אלא רשות, ודבר זה נחשב לחילוק, והרי זה חהיוב בפני עצמו, ואף שכל הברכה היא משום שאי אפשר בלי שינוי, מכל

גדולי הדור יצאו להתבודד בעבודת ה' – ונפטרו מدين 'עוסק במצוות'

בביהם, וזאת מושם שהדרשה העולה להם יותר, וכן עסקו גם הנזולים בתורה בשדה, כי שם התורה הייתה להם מעלה יתרה.

*

ולפי זה מיישב ה"בכורי יעקב" מה שהקשר מכח מעשה זה על הגאון בעל "פרי מגדים" שסביר (אשלא ברהם, סימנו תרמ, ס"ק טו בסופו) שפטור הולכי דרכם מסוכחה אינו אלא בשארימי החוג ולא בלילה ראשון של סוכות, וככאורה ממעשה זה מוכח שייצאו לאפר אף שידעו שיבטלו המצווה אף בלילה הראשוני אך לדברינו לא קשה כלל, כי מה שנטשו לא היה מושם הולכי דרכם, אלא מושם 'עוסק

במצוות', ופטור זה בודאי הוא אף בלילה הראשוני. ומכיון שגדולי הדור אלו מון הדין היו פטוורים, לכן לא ישבו גם בו בסוכת הרועים ולא עשו סוכה בשדה, ולא קשה קושית התוספות.

ומה ששבו בשמניגי עצרת לישוב, מבאר ה"בכורי יעקב" שזה מושם שאיז מתפללים על הגשםים, ולא רצוי לעכב הנשים בזכותם. ואף רב נהוראי (שהוזכר בזוהר שהובא לעיל) שב לישוב כדי לשבת בסוכה: שמא מצות סוכה היהת חביבה לו יותר, או שמא מחמיר על עצמו היה.

"בכורי יעקב" – הלכות סוכה, סימנו תרמ, ס"ק כד

ביאור נפלא נוסף, כתוב הגאון בעל "ערוך לנ"ר" בספרו "בכורי יעקב":

נראה לעניות דעתך, שמה שהיה כל גדולי הדור באפר כל ימי הסוכות, לא מפני מרעה בהמותיהם בלבד עשו כן, שזה ודאי היה אפשר על ידי עבדיהם, אלא מושם שהיה מידת הגודלים ביוםיהם קדמוניים לישב בהתבודדות מבני אדם לעסוק בקדושא ובתורת ה', כמו שכתב במדרש רביה על הפסוק "זינdeg את הארץ אחר המדבר", וכן נאמר בזוהר הקדוש פרשת תצוה (חלק ב', דף קפב), שרבינו שמעון פגש את רב נהורי סבא בדרכ, אמר ליה: لأن הוא ארעדך? אמר ליה: דיורי הוה באינו פרישי מדברא דהוינא משתדל באורייתא, והשתא אתינא לישובו לmittav בצלאDKODASHA בריך הוא באליין יומי דירחא שביעאה דא" (כלומר: שלא רבי שמעון: היכן הוא ארץך? אמר לו: דירתי היהת בין פורשי המדבר, שהייתי משתדל שם בתורה, ועתה באתי לישוב, לשבת בצלו של הקב"ה בימים אלו של חדש השבעי הזה – פיווש הסולס), והזוהר הקדוש מאיר בוגודל מעלהו של העוסק בתורה שלא במקום ישוב.

ולכן יש לומר, שגדולי הדור אלו מון הדין היו פטורים ממצוות שפטוריהם מון המצווה, כמו רב הונא ורב נחמן שהיו הולכים לשמעו את הדרשה ובטלו על ידי זה מצות סוכה, אף שהיו יכולים לעמוד

חידוש נפלא: ברכת המזטור' ביום א' – אינה פוטרת את שאר הימים!

רווצה, אלא זהו חיוב שונה, ובו אף המזטור חייב, ככל המצוות. ואם כן, נראה שביליל א' יש שני חיובים: החיוב מדין "בסוכות תשבו שבעת ימים", כפי שיש בכל ימי הסוכות, ומצד זה המזטור פטור, ובנוסף יש את החיוב הנלמד מן הגזירה שווה מחייב, ומצד זה אף מזטור חייב.

עתה יתב亞רו להפליא דברי הגמרא "גמירי דמאפר קאטו", אך לפניו אין נקרים קושיא: לשיטת הסובר "כיוון שביריך יום ראשון שוב איינו צרך לבך", הרי ביליל א' יש חיוב לאכול פת מכך הגזירה שווה, וחיוב זה איינו בשאר הימים, אלא יפטור בברכת יום א' אכיל", ואם כן אלו שני חיובים נפרדים, ואיך יפטור בברכת יום א' את שאר הימים, והלא הסובר כן למד את דין מזטור חממים שסבירו שלענינו תפילה כיוון שביריך שחרית פטור את כל היום, אך הלא שם זהו אותו חיוב, ואילו בסוכה החיוב ביום א' הוא חיוב אחר, איך יפטור?

אך באמת זו טעות, כי ודאי שאף ביליל א' יש את החיוב של "בסוכות תשבו שבעת ימים", ורק נוסף עוד חיוב מון הגזירה שווה, והברכה היא גם מצד החיוב הכללי, ועל כן היא פוטרת, אבל במצער, שפטור מן החיוב הכללי, כי איינו "כעין תדורו", וחיבך ממשום החיוב הנוסף, שבו אין את דין "תשבו כעין תדורו", אך הלא חיוב זה איינו נמשך ז' ימים, אלא הוא רק ביום א', ואם כן לא שידך שהמצער יפטור בברכת יום א' את שאר הימים, כי חיוב זה

ביאור נפלא בדרכ פלפול, כתוב הגאון רבי אליהו זאב נחום ברונשטייןומי שנודע בשם 'רבי ואלווייש מצסטוחוב':

בדין 'מזטור' שחיב ביליל א' של סוכות, נחלקו הראשונים, ומקור הדברים בגמרא (עליל כז): "צדירה, מה דירה אי בעי אכיל, אי בעי לא אכיל, אף סוכה נמי אי בעי אכיל לא בעי לא אכיל. אי הци, אפיילו לילי יומ טוב ראשון נמי אמר רבי יוחנן מושם רבי שמעון בן יהוץ: נאמר כאן 'חמשה עשר' ונאמר 'חמשה עשר' בחוג המצוות, מה להלן ליל הראשו חובה, מכאן ואילך רשות, אף כאן – ליל הראשו חובה, מכאן ואילך רשות", והקשו התוספות: הלא בשאר ימים טובים גם כן חייב לאכול פת ותויז הר"ן בשם אחרים, שנפקא-מין למזטור, שביליה ראשון חייב לאכול בסוכה אף אם הוא מזטור, ואילו בשאר הימים מזטור פטור. ולכורה יש לתמהה: הלא מן הגזירה שווה למದונו רק חייב אכילת פת, ומפני לר"ן ללימוד אף לעניין 'מזטור'?

ורבי ואלווייש מבאר: פטור 'מזטור', כתבו התוספות (סוכה כו). שהוא נלמד מכח הלימוד של "תשבו כעין תדורו" – ומזטור איינו 'כעין תדורו', שכן בדירה "אי בעי אכיל ואי בעי לא אכיל". ולפי זה נראה, שביליל א' של סוכות, שלמדנו מגזירה שווה מחייב המצות שחיבך לאכול, בזה אין שיק לפטור את המזטור, שהרי חיבך זה איינו מדין "תשבו" שנוכל לומר עליו "כעין תדורו", שהרי בדירה אי בעי אכיל ואי בעי לא אכיל, וביליל א' חייב לאכול אף כאשר אי

מקום ברכותם ביום א' לא יכול להועיל לימים האחרים, וזה היתה ראיית הגمراה. והדברים נפלאים!
קובץ "בית אברהס" (סוכטשוב – ורשא), סימן כת

הסתלק משלף יום א', ועתה יש חיוב אחר, נפרד לחולטיין, ואי אפשר לפטור בברכה על חיוב אחד את ברכתו של חיוב אחר!
ואם כן, רב הונא בר ביאנה וכל גודלי הדור אכן ישבו בסוכה ביום א', אף שהו באפר, משום שבזום א' אף המצעער חיב, ומכל

עדרי הענק שרוו באפר והתורנות שהגיעה זמנה

רבות כאלה, אבל למוטר למורי, כי מי שלמד ושנה יודע שמצוות תוכחה, אפילו לגדול הדור, הייתה אחת מהמצוות הראשיות שמסרו הז"ל נפשם עלייה.

"אך ביאור קושית הגمراה: 'וחדא פרה הויא ליה לר' אלעזר בן עזירה?' – כך הוא:

"שנינו בסוף מסכת ביצה: "אין משקין ושוחטין את המדבריות אבל משקין ושוחטין את הביווות". ובגמרה שם: "אלו hon מדבריות ואלו hon בויות: מדבריות – כל שיוצאות בפסח ורוויות באפר ונכונות ברבעה ראשונה, ואלו hon בויות – כל שיוצאות ורוויות חוץ לתהום ובאות ולנות בתוך התהום, רבוי אומר: אלו ואלו hon בויות והתחבאו חכמי ישראל באגס. אבל הרדי דבריהם נגד פירושינו ר rabotin ר' רשי ותוספות.

"הנה נחלקו רבוי ורבנן, רק לגבי אלו שיוצאות בפסח ורוויות באפר ונכונות ברבעה, אם דינן של הבהמות הלווי, לעניין מוקצתה, כמו דין בויות, או כמו מדבריות. אבל זה הרי כולם מודדים, שהיה אז במציאות עדרים כאלה, שרויות באפר תמיד ואין נכונות לישוב לא בימות החמה ולא בימות הגשםים".

"מסתבר שזה היה תלוי במספר הבהמות, אם העדר של בהמות היגיע למספר גדול ועצום בכמות, למספר של הרבה אלפיים בהמות, ומכל שכן כשהגיע מספרם למספר עשרות אלפיים – בודאי עדר כזה, נשמר שמיורה מעולה על ידי عشرות ואולי מאות רועים, לא כל כך היה להסיעו מקומות ולהעבירו מאפר לעיר, בפרט שעדר גדול כזה היה צריך מרחב רב ושטוח גדול ועצום שאינו מצוי ושכיח בעיר כלל. עדר גדול כזה מקומו היה באפר, שם רעו בהמות כל השנה כולה.

"עכשו הסבר הגمراה בשבת מבואר כל צרכו:

"הרצעעה שבין קרניה של פרה (cmbavor בגمراה שבת נב). – תכלית קשירתה הייתה או לצורך נוי וקיושטו, או לצורך שמיורה, אבל זו יש לו מובן אם קורסים הרצעעה בפרה הרועה מחוץ לעיר ובהא ולנה בעיר, אז יש עניין של נוי, כشمוליםיכים הפרה דרך העיר ויש גם עניין של שמיורה, לבב תברחת, מחזיקים אותה ברכוצה שבין קרניה, כדי שתהייה משתמשת יפה. אמנים הפרות של בהמות המדבריות, שלנות באפר כל השנה ומחמת ריבויים הם נשמרים על ידי מחנות שומרים ורוועים המפקחים עליהם, אותן הפרות לא נשמרות על ידי הרצעות שבין קרניה, שהרי הרועה לא יחזק בידי מאות או אלפיים רצעות. הפרות הלווי, נשמרות במחנות, מוקפין גדרים וחומה, בשמירת מדבריות כאלו, שהרי נמצאות מבודדות באפר, רחוק מישוב בני אדם,ומי ישיב לב לראות אם הן מקושטות ברכעות או לא?

בספר "טל אורות", להגאון רבי טוביה יהודה טביומי, אב"ד סופצ'ין (סימון טו), כתוב לבאר את פשרו של מעשה תמורה זה, וזה לשונו:

"והדבר יפלא: איך אפשר שככל גודלי האמוראים בעיר הזאת הזניחו מזיד מצות ישיבת סוכה כל ימי החג ועסקו בשמירה ופיקוטם בהמותיהם בחגיהם אתמהא. וכבר ראיתי לכמה חכמים שעמדו בזה ורצו לומר שהיה אז שעת גזירות מלכות שלא למלמוד תורה, והתחבאו חכמי ישראל באגס. אבל הרדי דבריהם נגד פירושינו ר rabotin ר' רשי ותוספות.

"לדעתי יש להסביר העניין, בהקדם דברי המשנה (שבת נה): "פרתו של רבוי אלעזר בן עזירה יצאת ברכוצה שבין קרניה שלא ברכזו חכמים". ובגמרה שם: "וחדא פרה הויא ליה, והאמר רב תריסר אלף עגלי הזה מעשר רבוי אלעזר בן עזירה מעדרו כל שתא ושתאי? תנא, לא שלו היתה אלא של שכנתו היתה, ומתקוד שלא מיחה בה נקרעת על שמו".

"ראיתי בספר אחד, מלאה 'המשיכלים', שהציגו ונפgeo, שתמונה על הגمراה הזאת, וכי מה קשה לה להגمراה: 'וחדא פרה הויא ליה!', והרי ידוע, שבעברית מסטר רבים נכתב בלשון יחיד, כמו "אדם ובהמה תושיע ד'", "בהמה רביה" ועוד רבות בתנ"ד? ורצה הספר הזה לדון מכך קושיא זו, שבאמת היו הפרות של ר' א' בן עזירה, רק הברייטה אומרת "לא שלו היתה רק של שכנתו היתה", כדי לחפות על התנאה ר' א' בן עזירה ולהצדיקו בפני הקוראים במא שעשה מעשה שלא ברכזו חכמים ...

"ברם כל דברי הספר הזה ישא רוח יכח הבעל, שהרי מי שיש לו ידיעה, אפילו ידיעה קלושה בתלמוד, יודע, כי הספרות התלמודית, הוא המקור היחידי בכל ספרות העולם, שבנו נשמה ונסירה האמת לאמתה, מבלי שום סילוף כלל ממיעשים היו וambilי שם נתיה מעובדות שקרו. ראה בירושלמי (סנהדרין פ"ב ה"א): "ריש لكיש אמר: נשיא שחטה מלוקין אותו וכו', שמע ר' יודא נשייא,icus, שלח גינטו למיתופוס לריש לקיש טרפי ערך להדא מגдал... אל ר' יודאה נשיאה לריש לקיש: ומה חמתי מימר הדא מלילא, אמר לו: מה אתה סבירין מה דחיל מינכו הוניא מנע אלפנא דרומנא". ושם בירושלמי עובדא שנייה, מה שהיא לו לר' יודאה נשיאה עם ר' יוסי מעוני בכנשיטה דעתבריה, שהוכיה את ר' יודאה נשיאה בדברים קשים כגידים ולא נשא לו פנים כלל וכלל. ור' יודאה נשיאה, מלבד שהייתה נשיא האעם, קרוב למלכות – היה גם מchioch הדור עשרה להלן ההזקן ותלמיד חכם גדול, בכל זאת לא חיפו חכמי הדור על מעשייו והוכיחו אותו בפומבי קיבל קהל ועדדה בביבטומים הכי קשים ולא התחשבו כלל עם מעמדו בתור נשיא ולא עם כבוד משפחתו. כמו כן מצינו בגمراה (וכתובות פג): "אמיר להו ר' אבא: משום דברי נשיאה נינחו מחנפתו להו". ואפשר להביא עוד דוגמאות

נסנו גמרא מקובל להחיליף המשמרות בכל שבוע. מי שהגיע התור שלו לצאת לאפר, היה מוכחה לצאת ולשבט באפר מבלי שום השתמטות דידוחיו. חכמי התורה בימים ההם, כידוע, לא קיבלו שום משכורת מהקהל, לאלקחו, לא נדבות ופרס, לא מהציבור ולא היחיד, כי אם התפרטנסו מעמל כפם.

"כמובן שבעיר שגורו גודלי הדור, והעסק המיחוד לבני העיר היה מרעה בהמות – גם גודלי הדור התעסקו בעסק זה. והנה קרה מקרה, שככל ימי השבוע שחל בו סוכות נקראו גודלי הדור לפי החזווה הכללי ולפי התור שהגינו אליהם – לצתת לאפר. הם לא יכולו לסרב ושלא לקיים את דבריהם כפי החזווה, בפרט שאנשי העיר, ביחיד הגוים, לא רצוי לוותר על משמרתם, והרי יש גם מצוה "הן בדיק שהיה הוא שלך צוק". זו הייתה הסיבה שבגללה עזבו גודלי חכמי התורה את בני ביתם ואת בני ערים וቢלו כל ימי החג באפר, הדזרים ברורים".

"טל אורות", סימן טו

חיוני זה אילץ את רב או את גולי הדור שכמוו להישאר בשודה, גם במחירות של אי-קיום מצות סוכה. קוובץ "אוריתתא" – אירן תשמ"ג, עמוד קכז

כדי ללמד דין מומאים בקרבו

פטרו מישיבה בסוכה?

יכולנו לתרץ, שהוא במצב שבו לא יוכל לעשות סוכה, אפילו על ידי טירחא, אך מה נעשה לדברי ה"מגן אברהם" שהוכיח ממעשה שה אדם הנמצא בשדה כל ימי החג, אין צריך לטורוח לעשות שם סוכה, ונראה שסביר שיכלו לעשות אך הוא פטורין, ואם כן קשה: הלא בלילה הראשון היו חייבים, לכארה, לשבת בסוכה, כי לא אמר לנו "תשבעו עניון תזרורו"? והוא יותר ב"צריך עיוו".

ואף הגאון בעל "ערוך לנר" הקשה כקושיא אzo, ויישב (כפי שהובא לעיל) שמידת הגודלים בימים קדומים היה לשבת בהתבזבזות מבני אדם לעסוק בקדושאה ובתורתה/, ואף גדויל הדור החווא נהגו כך, ואמ' כו לא מטעם רועי בהמות בלבד היו פטורים מסוכחה, אלא משום "עובד למצוה פטור מן המצווה".
ואף לביאוריהם של ה"אור שמח", הגאון בעל "כלי חמודה"
ההגאון רב חיסים ברלין, שהובאו לעיל, תישוב גם קושיית ה"חלוקת זואב", כי לדבריו ה"אור שמח" אמנים ישבו בלילה ראשונה, אך לא חועליה הברכה לשמנין ספק שביעי, כי אילו הוא שמנין נמצא שבירכו ביום חול, ואף לדבריו ה"כלי חמודה" ישבו בלילה ראשונה
אלא שברכת הלילה שהיא חובה אינה פוטרת את הימים שאינם אלא מצוה, וายלו לדבריו הגר"ח ברלין באotta שנה אמנים לא קיימו גדויל הדור מצות סוכה כלל, עקב הצורך לנסוע בענייני כל ישראל - (המלקט).

"דברי אביך" – אורח חיים, סימנו תרמי, שzie צו

"יום ודברי הגמרא על המשנה: 'פרתו של ר' א בן עזירה יוצאת ברצועה שבין קרניתה שלא ברצונו חכמים', מקשת הגמרא: 'יחדא פרה הוא ליה, והאמר רב תריסר אלף עגלי היה מעשר ר' א בן עזירה בכל שתאי', ממילא היו לו עדרים שמספרם הגען ליותר ממיליו, וכי שיקד לבסוף מיליו פרות הרעות תמיד באפר - ברצועות שבין קרניתה לשם נוי או שימור? וזהי קושיה חמורה. ועל כך מתרצת הברייתא: 'של שכנתו הייתה, ובשביל שלא מיתה בה נקראת על שמך'.

כminor חומרה: "עכשו גם הגמר בסוכה שהתחלנו, מתחווורת ומתרפרשת

"בבל, בידוע, הצטיינה באדמתה החדשנה והפוריה עד מאה וחמשה מקום גידול ומורעה של בהמות. ובעיר הזאת, שגרו בה גודלי הדור, הייתה התעסוקות של כל בני העיר, גם של היהודים, גם של הגויים, בגידול ופיקוטם בהמות באפר. היו להם עדרים עצומים, רב ועצום. דרכם של בני העיר היה לצאת בכל שבוע ושבוע, במספר רב ועצום. לפך על העדרים, לפטומים ולשמרם. היה משמר אנשים מודרי העיר, לפקח על העדרים, לפטומים ולשמרם. היה

ישוב מעניין לתמייה זו, כתב הגאון רבי אליהו כץ, אב"ד באר-שבע:

בגמרה סנהדרין ה: אמר רב: "שמונה עשר חדש נדلت אייל רועה בהמה לידע איזה מום קבוע ואיזה מום עבר". מעתה, צורך

והלא בלילה ראשונה לא נפטרו מישיבה בסוכה?

בקונטרטו "קבא דקשייטה", הקשה הגאון רבוי יואב יהושע וינגרטן, אב"ד קינץק, על "חילקה יואב": לשיטת הסוברים (אורות חיים, סימנו תרלטס, סעיף ה') שבlikelihood הראשוני גם בירדו גשימים חייב לשבת בסוכה, אם כן בודאי ישבו בסוכה אף שהיו רועים, ונמצא שכבר בירכו והוא כותב שאין זה נוח לישב שאמנם ישבו, אך מאחר שאחר כך היו פטוריים, הרי "מפסקி לילות מימיים" וכתירוץ ה"שפט אמרת" שהובא לעיל).

מעין קושיותו, אך בtosפת הסבר, הקשה הגאון בעל צבוי:

כתבו התוספות לעליל קו. בד"ה הולכי, שטעם הדין שהולכי דרכים פטורים מון הסוכה הוא משום "תשבו עיין תזרורו", וכן מצער שפטור מון הסוכה הוא משום "תשבו עיין תזרורו", שאדם בビתו אינו נמנע מלצאת בדרך, וכן אין אדם גור במקום שמצווער. ולפי זה, בליליה הראשון שבו אף המצעער חייב, כמו שכותב הרמ"א שם, סעיף ד' משום הלימוד של "ט"ז ט"ז מחוג המצאות" (סוכה צז). הרי שבليلיה הראשון אין את הדין של "תשבו עיין תזרורו", ואם כן כך יהיה הדין גם בהולכי דרכים או מי שהוא בשדה, שייהיה חייב לטורוח לעשות סוכה ולשבת בה בליליה הראשון, ואם כן קשה על רב הונא וגוזלי הדרור, שכתמתבאар מסווגית הגمراא לא בירכו כלל לישב בסוכה לפני היום השמיני, ואייך יתכן שלא עשו סוכה ליליליה הראשונה?

ההכרה לומר שיש חיוב שמחה גם ביום אחרון של חג

בכל ימי הרגל ללא הפסקה יהיו "אך שמח", בלי מחשבה אחרת כל-

אליו הטעם לשמחת הרגל היה משומם מצוות החג - לא היה החיוב לשמחה אלא רק בשבועת ימי החג, שאז נהוגות מצוות סוכה ומצוות ארבעת המינים, אבל ביום האחרון, דהיינו: ביום שבת עצרת, לא היה לנו חיוב לשמחה, שהרי אז אין נהוגות מצוות אלו, אך מאחר וטעם השמחה הוא על ברכת ה' בתבואה השדה - מミלא אין חילוק בין שבת ימי החג לבין שבת ימי עצרת, ואפילו ביום האחרון חייבים לשמחה.

זו כוונת דרשת חז"ל: "זהיית אך שמח", כמובן: לאחר שהتورה צייתה שנחיה אך ורק שמחים, בלי הפסק כל ימי החג, אין זאת אלא שהשמחה היא על ברכת ה' בעניינים הנשיימים ולא משומם מצוות הרגל, וממילא יש לנו לרבות את יום טוב האחרון של חג,

שאף שאין בו סוכה וארבעה מינים - חיוב שמחה יש גם בו!

"אבן יחזקאל" (ניו-יורק תש"י), עמוד קה:

מה, "זהיית אך שמח" - לדבות לילי יום טוב האחרון לשמחה. כבר הקשו, שהרי 'אך' ו'רב' מייעוטים הם, ואיך כאן דרשו חז"ל מ'אך' לרבות?

אלא, יישב הגאון רבוי אברהם ווינפלד, בעל שו"ת "לב אברהם", בפסקו מפורש שיש לשמחה בחג על הדברים הנשיימים ולא על המצוות שבו. וככארה קשה: מדוע זה ציותה התורה לשמחה בחג על דברים נשמיים ולא על מצוות החג, כגון סוכה וארבעת המינים?

ונראה לומר, שמשמעותו שמח בעשיית המצווה, אף שאין שמחה כמותה בכל ענייני העולם הזה, בכל זאת מעורבת היא עם יראה ופחד, בבחינת "זגלו ברעה", כי אולי לא קיים המצווה קרואוי, ושמא היו מעורבים פנויות זרות, ומאהר ושמחת המצווה מעורבת ביראה ופחד - ממילא לא יכול להיות שמחה זו ממש כל הרגל בלי הפסקה, ולכן גורה חכמו יתברך שישmach האדם בברכת ה' שזכה לה בעניינו הנשיימים - כי אף שמחה זו אינה גודלה כל כך, אך היא תדירה ונינה מפסיקת בכל עת, וכך יש מה

השמחה – רק משומם שעצרת סמכה לחג!

והמדרש מסיים: "וכיו ששמעו ישראל כך, התחלו מקלסין להקב"ה ואומרים 'זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו!'"
לכארה, תמה הגאון רבי יצחק זאב הלוי סולובייציק – מrown הגראי", מהי השמחה המיוחדת על כך שעצרת סמכה לחג, עד שאמרו ישראל "זה היום עשה ה" – יותר מן השמחה אליו היו חמישים יומם בין החג לשmini עצרת?

אלא, בוגרמא דרשו: "זהיית אך שמח – לרבות לילי יום טוב האחרון לשמחה. אתה אומר לרבות לילי יום טוב האחרון, או איינו אלא לרבות לילי יום טוב הראשון? כשהוא אומר 'אך' – חילק וכו'!
מה ראת לרבות לילי יום טוב האחרון ולהוציאו לילי יום טוב הראשו? מרבה אני לילי יום טוב האחרון שיש שמחה לפניו, ומוציא אני לילי יום טוב הראשון שאינו שמחה לפניו", עד כאן מדברי הגمراה.

נמצאו למדים, שرك משומם שיום טוב האחרון הוא סמוך לחג – נרבה לשמחה, וזה מה שאמרו: "זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו", כי מאחר והוא סמוך לחג – התרבה ליל יום טוב האחרון לשמחה!

חידושי מrown הגראי הלוי החדשות – אותן סו

מה, "זהיית אך שמח" – לדבות לילי יום טוב האחרון לשמחה. אתה אומר לרבות לילי יום טוב האחרון, או איינו אלא לדבות לילי יום טוב הראשו? כשהוא אומר 'אך' – חילק וכו'.

אודות שmini עצרת אמרו חז"ל וילקוט שמעוני פינחס, רמז (תשפב):

"אתה מוצא שם שעצרת של פסח רחוכה חמישים יום, אף זאת הייתה צריכה להיות רחוכה חמישים יום, ולמה היא סמכה לחג? אמר ר' יהושע בן לוי: משל למה הדבר דומה, למלא שמי לו בנים הרבה, מהן נשואין במקום רחוק ומהן נשואין במקום קרוב, כשהיו מבקרים אותם שהיו נשואים במקום קרוב – באין אצל, וכשהיו מבקרים לילך ולהזור – היו הולכין ובאיין, ומה כז' שהדרך קרובה, וכל ים שהוא מבקרים לילך היו הולכין ובאיין, אבל אותו שהוא נשואין במקום רחוק – באין אצל, וכשהיו מבקרים לילך היה כובשן עוד ים אחד אצל. כך בפסח ימי הקץ, והוא עולין בעצרת לירושלים אחר חמישים יום, אבל עכשו, אחר החג, ימות הנשיימים هو והדריכים טרחות, לפיכך אמר הקב"ה: עד שאתה כאן – יעשה את העצרת וכו'".

מדוע הדגש המשנה שרגמו את הצדוקי 'באתרוגיותם'?

בתגובה רם אותו באתרוגים שהיו בידיהם.
ונהן, במקצת יומא (כו) למדו ממנה שהdagש המשנה כאן שרגמו אותו באתרוגים – שניסוך המים אינם אלא בשעת נתילת לולב ואתרוג, דהיינו: בשחרית, ולא בעת הקרבת תמיד של בין העربים. ופירש רשי", שהוחכה היא מהdagש שרגמו אותה באתרוגיהם, ולשם מה חשוב לציין פרט זה? אין זאת אלא למדנו שניסוך המים הוא בשעת נתילת לולב, דהיינו בשחרית.

מה; ולמנסך אומר לו הגביה ידע, שפעם אחת ניסך אחד על גבי לולבי ודומנוו כל העם נאתרויגין.

ניסוך המים בחג הסוכות הוא מדאורייתא, אך אינו מפורש בתורה אלא כך קיבלו חז"ל בתורה שבעל פה, ובאותו יום אריע שהכחן שהתמנה לנסך את המים היה מכת הצדוקים, שאינם מאמינים בתורה שבעל פה, ולכן שפך את המים על רגליו (בדרכ ביוזי – ריטב"א), במקומות לנסכם לתוך הספל שעל גבי המזבח, והעם

הגאון רבי יהודה אסאד, אב"ד סעדיה הצעיר ובעל ש"ת "יהודיה עלה", מביא בשמו של הגאון רבי קאפל, אב"ד ווערבאף, ביאור נפלא לכך שרגמו דוקא באתרוגים את רבי זира, שדרש 'גר מותר בממזרת':

התוספות (ולעיל ט.) הקשו: מדוע דרשו מ"לכם" שאטרוג הגזול פסול, והלא ממילא זו מצוה הבאה בעבריה? ותירץ אב"ד ווערבאף, שאם נסבור שמו התורה ספק דאוריתא להקל ול록 מדרבנן הוא להחמיר, מובן מדוע היה צורך בדרשת 'לכם' למעט אטרוג גזול, כי אילו מודיע מצווה הבאה בעבריה בלבד למדנו, היה אטרוג שהוא ספק גזול כשר למצוה, שהרי מן התורה ספק להקל, ולוכן באה הדרשא מ"לכם' למדנו שצרכי להיות ודאי שלכם, אך ספק גזול פסול למצוה.

והנה, הרמב"ם למד שמו התורה ספק דאוריתא להקל – ממה שהתרירה תורה ספק ממזר וספק קהיל, אבל לרבי זира, שסביר כר' יוסי' ש'קהיל גרים לא אקרי קהיל', אם כן לא למדנו היתר בספק קהיל, ולוכן רגמוו באתרוגים – לרמזו לו שמו הלימוד 'לכם' למעט אטרוג הגזול יש ראייה שמו התורה ספק להקל, ואין לדוש כר' יוסי' ש'קהיל גרים לא אקרי קהיל'!

רבי יהודה אסאד עצמו מבאר באופן אחר:

בנוגע שבולים לדרוש בשבת לפני מנחה (כדברי ה"מן – אברהם", סוף סימן רצב), אך כאשר יש רב נכבד בבית הכנסת – חולקים לו כבוד לדריש קודם תפילה מוסך. והנה, רבי זира אמר (חולין מה) שאף שנאמר "שונא מנותות יהה", ולוכן כאשר היו מזמינים משגרים לו מנהה לא היה לocket, מכל מקום כאשר היו מזמינים אותו לאכול – היה נענה, משום שאמר 'אטיקורי' הוא דמתיקירו בי', ככלומר: הם מתכבדים במה שאני בא לסטודטם, ואם כן אין זו מנהה עבורי אלא הנאה עבורים. וכך למדנו, שאף בני מוחזא, שרובם היו גרים, כבדו את רבי זира לדרוש לפניהם בשחרית, בשעת נטילת לולב, ולוכן כאשר עשו על דבריו – רגמוו بما שהיא בידיהם באותה שעה: באתרוגים....

עוד כתוב, שהלא ודי לשון 'רגמוו' אינה בדוקא, שהרי לא הרגוו ובתורה נאמר לשון רגימה על מי שמית כתוצאה מכך', וכן מה שנאמר 'ורגמוו' כולי עלי' אף הוא לאו בדוקא, שהרי לא כל בני מוחזא היו גרים אלא רובם, ואמנם במעשה הצדיק רגמוו כל העם, ומשים שאף במחוזא רובם רגמו באתרוגים, لكن נקתה הגمرا לשונו זהה, כי לשון המשניות הייתה שגורה בפיים... שור'ת "יהודיה עלה" – חלק א' (אורח חיים), סימן קצה

האתרוג – ניקור עיניהם של הצדוקים!

והנה, כהן זה היה מכת הצדוקים, שאינם מאמנים בתורה שבעלפה, ולוכן שפך את המים על גלilio בדרך בייזו, במקום לנכסם לתוך הספל שעל גבי המזבח, ולוכן העם בתגובה רגם אותו דוקא באתרוגים, כאומרים לו: אם אין לך מקבל את דרישות חז"ל – מניין

לך בכלל ש"פרי עץ הדר" הוא אתרוג, שמא הוא פרי אחר... עברו הצדוקים, האתרוג היא כ"גירה בעינא דשיטנא", שכן הוא ממחיש להם את העובדה שאנו הולכים בדרך שהתו לנו חז"ל, ולא בדרכם הקלווקלוי!

מפני אבי מורי שליט"א

אך הנה בגמרא בקידושין (עג.) מסופר על רבי זира שדרש במוחזא: גר מותר במזרחית, ואף שם נאמר שאנשי מחוזא רגמוו באתרוגים (רש"י מפרש: שהיה שם גרים הרבה והוקשה להם שאמר שקהל גרים אינם נקרא 'קהיל' ולוכן מותר לשאת ממזרת), ולמה היה שם צורך להזכיר שרגמוו באתרוגים?

ישוב חריף אמר על כך הגאון בעל "ערוך לנר": מדברי הירושלמי עולה שהוא שאותו צדוקי מות כתוצאה מרגימתו, שכן הסתפקו שם האם צדוקי זה הוא אותו צדוקי שעלי' מסופר בגמרא ביום (יט): שנייה בעבודת הקטורת ביום הכהנים כשתנו את האש מבחן וכך נכנס ולא כדברי חז"ל שאמרו שהכהן גדול נתנו האש על הקטורת רק כאשר הוא בפניהם ומזה, ומזה בכך שפטו בירושלמי שהייה זה צדוקי אחר – זה מות ביה"כ וזה מות בסוכות, על ידי רגמוו.

אך לכוארה יש לתמונה: מניין לו לירושלמי שרגימתו באתרוגים גרמה למותו, והלא ראיינו שרבי זира, שנרגם אף הוא באתרוגים, לא מות מהרגימה, שהרי מבחן, שבה אריע המעשה, היא בבל, ורבי זира נפטר בארץ ישראל (כמתבאר בגמרא מועד קטו כה):

אלא – הוא מיישב – בהמשך סוגיותינו יש תוספת למשעה זה: "תנו רבנן: מעשה בצדוקי אחד שניסיך על גבי רגליו, ורגמוו כל העם באתרוגיהם. ואוטו היום נגמה קרן המזבח, והביאו בול של מלך וסתמוו", ורש"י מפרש: "נגמה קרן המזבח – על ידי אבני שזרקו בו", ולכאורה: הלא במשנה נאמר שרגמוו באתרוגים, ומניין לו לרשי' שזרקו גם אבני? אך יש לומר, שמכיוון שאתרוגים מטיבם בריאתם הם רכים, ולוכן אף אם גודלים אין ביכולם פגום דבר קשה כמו המזבח, ולוכן הכרח הוא לומר שזרקו גם אבני, ומשם כך מות הצדוק, אך רבי זира שלא נרגם אלא באתרוגים – לא מות, ולוכן מיוישב מודיע הדגישה הגمرا שנרגם באתרוגים, להשミニינו שלא מות רבי זира כתוצאה מרגימה זו.

אולם עתה לכוארה קשה על הגمرا בסוכה: מאחר והצדוקי נרגם גם באבני, שמתוך כך נגמם המזבח, מודיע נקתה המשנה שרגמוו באתרוגים, ולא נקתה סתם שרגמוו או שרגמוו באבני? ואננס מותoxicך הסיקה הגمرا ביום שאתונה בקידשה לחדר נלו בהdagsha זו – שאין ניסוך המים אלא בשחרית, שאז יש בידי העם אתרוגים!

ערוך לנר – סוכה מה:

*

האתרוג – ניקור עיניהם של הצדוקים!

הסביר נפלא למה רגמו כל העם את אותו צדוקי דוקא באתרוגים, שמעתי מאבי מורי, הרה"ג רבי שבתי דב רוזנטל שליט"א:

הכלות רבות מיסודות על דרישות חז"ל בתורה שבעל-פה, וכן גם ניסוך המים בחג הסוכות אינם מפורש בתורה, אלא כד קיבלו חז"ל בתורה שבעל פה, וכן הדרשה שאתרוג הוא "פרי עץ הדר" האמור בתורה, קיבלו חז"ל ברוח חדשם, אך לא נתפרש בתורה במפורש.

פסק ההלכה שניתן בימי הרעב בגיטו ורשות

(הושע י): 'זערו לכם לצדקה קצרו לפי חסד', אם אדם זורע – ספק אוכל ספק איןנו אוכל, אדם קוצר – וודאי אוכל", ופירוש רש"י: "שמע לא יצמחו או ילקה בשדפון וברדר", וכך היה הצדקה, שיש רמאים רבים ויש מתרושים והון רב, אבל גמilot חסדים היא בין לעניינים ובין לעשירים, ושכחה מובטה תמיד ועל פי ביאור ה"עינו יעקב".

ואם כן אין זו סתירה כלל, שכן אילו נווטן הצדקה היה בטוח שנותן לנצרך ממש, היה יכול ליזבז כמה שירצחה כי בודאי יתרעשם אך מאחר שיש רמאים, יתכן שלא נתנו את כספו לצדקה ואיןו בכלל הבטחת "עשר בשבייל שתתעשר", ועל כן עדין עליו לחושש שמא יצטרך לבריות, ועל כן אמרו שלא ייזבז יותר מהומש, ומישובת הסתירה.

עתה נבין את פסק ההלכה של רבינו מנחים זמבא בגיטו, שכפי שהtabאר היה יפה לאוთה שעיה קשה ולא כאשר העיר היתה על מכונה, כי בגיטו היי נצרכים מי רעב ממש ולצריכיהם היתה ההורה להקחת צדקה בכח האزوוע, כי מאחר והיה בדור שאלו עניינים ורעים אמתיים, הרי הנוטן להם וודאי בכלל הבטחת "עשר בשבייל שתתעשר", ואם כן הוא בגדיר "זה הנה וזה לא חסר", ואם הוא מסרב – הרי זו "מידת סדום", שכופין עליה!

"גאנוני פולין האחרוניים" – עמוד קמ"ז, כתבי אבא מר' – תענית, עמוד צה

מת: ואמרו רבי אלעזר: גדולה גמilot חסדים יותר מן הצדקה, שנאמר "זדע לך לצדקה וקצדו לפיקח". אם אדם זולע – ספק אוכל ספק איןנו אוכל, אדם קוצר – וודאי אוכל.

מספרים, כי בימי המצור על גיטו ורשות, כאשר היהודים הנוצרים סבלו ממחסור ורעב גוראים, הורה הגאון רבי מנחים עזמבה, מגאנינה המופלאים של פולין, הלכה למעשה לקיים את הדין של "копון על הצדקה", ולקחת ממון בכח האزوוע מעשריו הגיטו בשליל הנצרכים מזוי הרעב, בהטעמו כי הנוטן הצדקה הוא בבחינת זהה הנה זה לא חסר", שהרי מובטה הוא לבוא על שכרו, כאמור חז"ל: "עשר בשבייל שתתעשר", והרי על כגן זה אמרו "ycopon על מידת סדום" ...

אולם על פסק ההלכה מעניין זה, תמה הגאון רבי שמואל דוד וואלקין, אב"ד לאקטש, ממה שאמרו (כתובות נ): "המבזבז אל יזבז יותר מחומש, שmai יצטרך לבריות", שנראה כיון סתירה להבטחת "עשר בשבייל שתתעשר", שהרי יש בכלל חומש מעשר, ונס נתן חומש – בודאי נתן מעשר, ומماחר שעדיין יתכן שאדם זה יצטרך לבריות, אם כן מי שנמנע מלתת איינו בדיון "מידת סדום" שכופין עליה?

אלא – הוא מיישב – נוכל ליישב את הסתירה על פי מה שאמרו בגמרה לפניו: "גדולה גמilot חסדים יותר מן הצדקה, שנאמר

תורת חסד: מה שהרב זוכה על ידי התלמידים...

שמלמוני, אף שיכל היה בזמו זהה להשתלים יותר בעצמי, מכל מקום אפשר לפרש גם באופן הפוך: שהרי אמרו חז"ל (תענית ז) "וותלמידי יותר מוכלים", ואם כן יוצאת שוגם התלמיד מתחסד עם רבבו, כי על ידו זוכה הרב לנטסת השגה בתורה... או כוונת "ותורת חסד על לשונה" – זו התורה שהרב זוכה לה על ידי התלמידים...
באר החסידות" (ירושלים תשנ"ז), עמוד לד

בספר "dagel machane afriyat" כתוב, שהצדיק צריך לראות ולהשכיל לעשות חסד בתורה שאומר לתלמידיו, דפי צורך הדור וצורך הזמן, ובאופן כזה תורה היא "תורת חסד".

ולפי זה, ביאר הגאון רבי שמואל הלוי וואנג זע"א, בעל "שבט לוי", את דברי הגمرا לפניו: וכי יש תורה של חסד ותורה שאינה של חסד? אלא, תורה למדוה זו תורה של חסד..., והיינו, שאף שבפשטות הכוונה היא לחסד שעשו הרב עם התלמיד בכמה

האם יש מצוה לעלות לרוגל – דוקא בהליכה?

רבי יוסף חיים מקדים את המופיע בגמרה (סוטה כב). על אשה אלמנה שלמרות שהיא בבית הכנסת בסמוך לביתה, היהת מגיעה בכל יום להתפלל בבית מדרשו של רבינו יוחנן שהיה רחוק מביתה, וכאשר תמה רבינו יוחנן על כך, השיבה: 'רבי, ולא שכר פסיעות יש לי!', הרי לנו שכר פסיעות לא שיך אלא במני שטறיך את רגלי. וכן הוא מוכיח ממה שדרשו בפסק שלפניו: "מה יפו פעמיק בגעלים בת נדיב – כמה נאיין רגליים של ישראל בשעה שעליין לרוגל", הרי שאפילו העליה לרוגל שהוא מוקם רחוק וטרכה רבבה, בכל זאת היו מಡוקרים לכלת ברগליים, ואף שבודאי הרחוקים ביותר היו רוכבים, נראה שאשר הגינו סמוך לירושלים היו הולכין ברוגליים. ואף כאן נראה כי יש מצוה לפسوע ברוגל.

מת: "מה יפו פעמיק בנעלים" – 'מה יפו פעמותיין של ישראל בשעה שעליין לרוגל'.

שאלה הלכתית מעניינת נשאל הגאון רבי יוסף חיים, ריש גלותא בבל, בש"ת "תורה לשמה" (המפורסם לו – סימנו מא): שבתשובתו הוא מסתמך על דרשת חז"ל שלפניו:

השואל, עשיר נכבד שביתו ניצב במרקח של יותר מחצי שעת הליכה מבית הכנסת, יוכל הוא לצוד לבית הכנסת ברוגלי, אך מלחמת היוטו עשיר נכבד – טען – אין זה מכובדו בעיני הנכרים שיילך ברוגלי, אלא ברכיבתה על בהמה – האם יש מצוה ללכנת דוקא ברוגלי, או שמא נאמר בעניין זה שדרוכב כמהלך דמי, וגם ברכיבתו מקיים מצות הליכה לבית הכנסת?

מנעליהם שבלו בהליכתו לירושלים – קרבן העדה), ורben אמרו: בבהמה היו עולין ועליו בהבאה ולא היו הולכים ברגליים ולא בלוי מנגעליהם בדרך – שם). הרי מבואר מדוע רגלי הירושלמי שומרה היה לעלות לרוגם גם ברכיבה, ושכך היה נוהגין רוב עולי הרגל שעשירים היה, לעלות בהבאה, והרי אין למדים הלכה מן המדרש, ובמיוחד כשהוא נגד דברי התלמוד?

ויתירה מזו: בשו"ת מהר"ץ חיות (סימן ז) נשאל אם יודע הוא היכן נמצאים דברי המדרש שהובאו ברבינו בחיה, ובו אזהרה לישראל שלא יעלו אלא ברגליים, והשיב, שנעלם ממנוי מקומו של מדרש זה, אבל הביא לכך ראייה מגמא בהגינה ומайдך הוכחה נגד זה דברי הירושלמי הנ"ל בפסחים, וכדי לישיב את הסתירה בין הגמורות כתוב שענין ההליכה ברוגם לא נאמר לעיכוב – אלא רק משום חיבור מצווה, ודברי המדרש שברבינו בחו"ה הם לאו בדוקא. אך בעל "צץ אליעזר" כתוב שענין דעתו אין זה ישוב של ממש, כי אכן אפשר לפרש בדברי המדרש לאו בדוקא נאמרו – בזמן שכתוב שם במפורש 'ازהרה ליישר אל שלא יעלו אלא ברגליים', ולשון צוז מורה בהחלהות שהיא אזהרה לעוכובה, וגם איך יתכו לפרש ולקבוע שחייב המצווה זה קיבלו עליהם רק העניינים ולא העשריים?

ועל כן מיישב הגרא"ז ולדנברג, שמבותיהם עד ירושלים יכולו גם לרכוב, ועל כך דיבר הירושלמי, אבל מירושלים ועד להר הבית היו כולם עולים ברגליים ממש, לקיים מה שנאמר (תהלים מב, ה): "כִּי עֲבוֹר בַּסְךְ אֶדוֹם עַד בֵּית אֱלֹקִים בְּקוֹל רָנָה וְתוֹדָה הַמּוֹן חֹגֶג," וכן שכותב מהר"ץ חיות בעצמו (ובסוף תשובתו), שלשון 'אדום' איינו נופל על הנטיעה והרכיבה, אלא רק על היילוך ברגליים, ועל דרך עלייה לרוגם מספר הכתוב, והיינו: מירושלים עד לבית אלקים בהר הבית.

ולמעשה, מסיק ה"צץ אליעזר", שנסיעה ברכב אינה יכולה לשמש תחליף למצאות ההליכה והריצה ברגלים לבית הכנסת או לבית המדרש, ולכן כל שבאפשרותו ללכת רגלי – אין לו לנסוע ברכב מושום יתר נוחיות, אלא יקיים המצווה כמאמרה ויקבל עbor הטורחת למצווה שכר פסיעות, ועל כל פנים אם אין באפשרותו, לא יסע עד פתח בית הכנסת, אלא יעמוד רכבו במרקח מה וילך וירוץ משם בכוננות ובכוונה עד פתח בית הכנסת (ובביה הכנסת עצמוני, כפי שכותב ה"מגן אברהם", אסור לרוץ, אלא אילך באימה וביראה). שו"ת "תורה לשם" – סימן מ; שו"ת מהר"ץ חיות – סימן ז; שו"ת "צץ אליעזר" – חלק יב, סימן ז.

עיקר שירה בפה וכלי "לבוטמי קלא בעלמא הו", את הדין ודברים בין מרים לשאר הנשים לאחר קרייתם ים סוף: כאשר לקחה מרים הנביאה את התווך בידיה, יצאו כל הנשים אחריה בתופים ובמחולות, כי היו סוברות שעיקר שירה בכל. אמרה להם מרים: "שירו לה" – כי עיקר שירה בפה! מתוך מאמר בכתב יד

אך הוא מבקשת על המובא ב"ילקוט תהילים" (סימן לה) על הפסוק "כל עצמותי תאמנה", שהביא מון הפסיכיאר שאמר דוד: אני משבחך בכל איברי ומקיים בהם המצאות, וכשהגענו לרגלים אמר: 'רגל ימינו לחילצה רוגם שמאל קודם לשלש פסיעות אחר התפלה', וכואורה קשה: מדוע לא אמר שהמצואה שמקיים ברגלו היא ההליכה בהם לבית הכנסת ובית המדרש וכן למשכו שהיא בימי?

אך באמת, הוא דווחה, אין זו תמייה, כי דווד התיחס לדבר הנעשה בכל אשר לצורך מצוה ששייכת דוקא בו, אבל פעולה ההליכה ברגלים – אין פעולה ההליכה מיוחדת להליכה לבית הכנסת בלבד, אלא שייכת גם בדברים של רשותה, שהרי כל ההליכה היא ברגלים, ואדרבה, הליכה לדברי רשותה יהו יותר מהליכה של מצואה. ומשום כך גם בידים לא אמר שהוא נוטל בה לוב ועובד בה במצאות רבות אחרות, כי פעולה הנטילה ושאר עסקים הנעשים ביד אינם מיוחדים למצואה בלבד, אלא אדרבה, של רשותה הם יותר; הוא מריך להבaya ראיות נוספות, ומכל מקום מסקנתו ברורה: כאשר האדם יכול ללכת ברגלו לבית הכנסת – יש להකפיד על כך, ולא יחשוש לבבudo בעני הרואים, אף אם הוא עשיר.

*

ואף הגאון רבי אליעזר יהודה ולדנברג, בעל שו"ת "צץ אליעזר" (חלה יב, סימן ז) דין בשאלת דומה: האם ראוי לנסוע עם רכב לבית הכנסת לתפלהCSI ששיעור אפשרות ללכת ברגל; והוא מביא ראיות בבות שאין שכר פסיעות' בנסיעה ברכב, כי אף שרכוב מהלך דמי, אבל הלא אין בנסיעה טירחה כמו שיש בהליכה, ולכן אין בה 'שכר פסיעות'.

עוד הוא מביא בדברי רבי רבינו בחיה (שםות כב, יד) שumbedיא מדרש שבנו אמר: "שלש פעמים שלש רגלים – ולהלן הוא אומר 'תרמסנה רוגל עני פעמי דלים', אזהרה ליישר אל שלא יעלו עליו אלא ברגליים, וכו' הכתוב אומר 'מה יפו פערמיד בנעלים בת נדיב', עד כאן לשונו. הרי מפורש מדברי המדרש שצריכים לעלות דוקא ברגליים, ועל כן הוא מתפלל על בעל "תורה לשם", שלא הביא מדרש זה, שלכאורה הוא ראייה ברורה לנושא הנדון.

אך מайдך הוא מביא ראייה נגד דברי המדרש – מן הנאמר בירושלמי (פסחים ד, ז): רבי יוסי בן ר' יהודה אומר: אף הרוצחינו עשוין מלאכה בערבי פסחים, שכן דרך עולי רוגלים להיות מותקני מנעליהם וסנדליםיהם במוועד וכי מסתמא היו עולי רוגלים צריכין לתקן

מה סברו הנשים ומה השיבה להם מרים?

貫 מחלוקת בשיר של קרבן, דובי יוסי סבר: עיקר שירה בכל, ועבדה היא, ודוחה את השבת. ורבנן סבר: עיקר שירה בפה, ולא עבודה היא, ואינה דוחה את השבת.

במאמר בכתב-ידו של רבי משה בן חביב, בעל "יום תרואה" וגט פשוט, הוא מביא פירוש נאה בעניין בשם חמוי, רבי יונתן גלני, שאמור לפרש על פי מחולות זו, אם עיקר שירה בכל או

הרמז במספר לוגי השמן: שובו בתשובה מבעוד מועד!

היא מאירה, כשם שבמדרשו נתנו סימון על מספר 'הלהויה' שעונינו הצבור כפי מנהגם בימי הגمرا – שעולו למספר שנוטיו של אחרון קכ"ג וכמו שכתב הרמב"ם בפרק ג' מהלכות חנוכה הלכה יב).

הווסף על כד הגן בעל "ערוך לנר":

modbari hozel' uolah, shabshat bitt ha'shava ha'yo morozim le'um le'shov batshuba, shams la' yisbo' avodo, v'chilon ha'mishna (socca nega): "al'alo al'alo omorim: asheri mi' shela' chata, v'mi shatia yisob v'imchol lo". zot ba'ao l'remz b'masfer ma'ah v'usarim, shams masfer ha'snanim shniton l'dor ha'mbel le'shov batshuba, camamr ha'k'tob "wohi imyo ma'ah v'usarim shnena", v'ams k'nu bl'lu'zo zo na'mor la'hem shisbo' utha, k'odom shiklu ha'maa'ah v'usarim log – hr'omim l'maa'ah v'usarim shnuta' chii adam.

מעתה, הוא מסיים, לחסידים ואנשי מעשה היו המאה ועשרים רמז לשנותיו של משה, ולבבלי התשובה – רמז לשנות דור המבול לשוב batshuba! "תוספות יומ טוב" – סוכה ה, ב; "ערוך לנר" – סוכה נב:

נא מי שלא ראה שמחת בית השואבה – לא ראה שמחה מיימי וכו'. מנויות של זהב היו שם, ואובעה ספלים של זהב בראשיהם, ואובעה סולמות לכל אחד ואחד, ואובעה ילדים מפיחי כהונה, ובידיהם כדים של מאה ועשרים לוג שהן מטילין לכל ספל וספל.

בגמרה להלו (nb): הסתפקו: האם מאה ועשרים לוג היו לכל ארבעת הילדים יחד, או שמא מאה ועשרים לכל אחד ואחד? ופשטו: "תא שמע: ובידיהם כדי שמו של שלושים שלושים לוג, שהם כולם מאה ועשרים לוג".

לכוארה – העיר ה"תוספות יומ טוב" – מודיע נקטה המשנה במספר הכלול של מאה ועשרים לוג, ומתוך כד באנו לספק שבגמרה, טוב יותר היה לכתוב שככל כד היה שלושים לוג, וממילא ידעו שארבעה ילדים וביד כל אחד מהם שלושים לוג עולים במספר הזה?

והוא מיישב, שהתנאי נקט את המספר מאה ועשרים, שהוא סימון לשנותיו של משה רבינו ע"ה, שאור תורה זורת עליינו ועוד

"שמחת בית השואבה"? והלא ניסוק המים הוא עיקר המציאות?

לז): "כפלח הרימו רתקח – אפלו ריקני שבד מלאין מצות הכרימיו", sclac'ora יש לתמורה עלי: אם מלאים הם מצות הכרימיו, מדוע נקראים הם 'ריקנים'?

אלא – הרימו כל השיבותו רק מבפניהם, שם האוכל,อลום סביבות האוכל, שהיא הקליפה, אין לה חשיבות כלל וזרוקים אותה לאשפה, כאמור הגمرا (חגינה טו): "רבי מאיר רימנו מצא, תוכו אלל קליפתו זרך", וכך גם מצותיהם של הריקנים – הם הכרימיו, כי אמנים את עיקר המציאות מקיימים, אבל סביבות המציאות, ההכנה למצווה והשמהה שלאחריה, קליפה נחשבת בעיניהם, וכלן נקרו ריקנים, כי מצוה שאין הכנה לפניה ושמהה אחרת, נעדרת היא מכל התלהבות ורוח, ומצוה צאת – מצוה ריקנית היא...>.

קונטרס "בריכות המעין" (ניו-יורק תשמ"ב) – שיר השירים, עמוד עט

מדווע קוראים ליל ניסוק המים של חג הסוכות "שמחת בית השואבה", ולא "שמחת ניסוק המים", והלא ניסוק המים הוא עיקר המציאות?

זאת – אמר האדמו"ר בעל "חידושי הרי"ס" מגור – על פי מה מה שmoboa בספרים הקדושים שגדולה ההכנה למצווה יותר מהמצויה עצמה, ואף כאן גדולה השמחה על שאיבת המים, שהיא ההכנה, יותר מגוף המציאות, שהוא הניסוק.

נכדו, האדמו"ר בעל "אמרי אמת" מגור, היה אומר, שמטעם זה נקראת שילוח הקון 'מצואה קלה' ורש"י דברים כב, ז, מכיוון שהמצויה חלה רק בלי הכנה, כפי שדרשו חז"ל: "כי יקרה – פרט למזומנים", ומצוה שאינה צריכה הכנה – מצואה קלה היא...

בקונטרס הנפלא "בריכות המעין" (шибוץ לאר בעילום שם המחבר), יישב על פי יסוד זה את מאמרו של ריש לקיש וסנהדרין

כאן ראה העם איך להתחיל לעשות שינוי בחירות

"זה מה שנאמר במשנה: מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מיימי", והוא: שההתלמידי חכמים שבדור ההוא רקדו ושמחו שמחה של מצווה, שabay'ו כל השנה תורה והיו חסידים ואנשי מעשה, והעם הסתכלו ושמחו ולמדו להתחיל לעשות שינוי בחירותם ולימוד תורה, שבה ישאבו תורה ויראת שמים ורוח הקודש, וכך ימשיכו את השלשת של הגודלים והם יהיו הגודלים של הדור הבא – על ידי השאייה שabay'ו תורה בישיבה..."

שי"ת "רבבות אפרים" – אורח חיים, סימון שמא

נא מי שלא ראה שמחת בית השואבה – לא ראה שמחה מיימי וכו'.

הגאון רבי אפרים גוינבלט, בעל שו"ת "רבבות אפרים", כותב אודות שמחת בית השואבה:
"ענין שמחת בית השואבה הביאה את מצב בני ישראל לרוח הקודש, שימוש שabay'ו על ידי שמחה של מצואה רוח הקודש, וזה ענין השמחה של בית השואבה, ואדם כל השנה יש לו להמשיך לשאוב תורה ובזה יתעלה ויעלה למדרגה גבוהה בתורה וביראת שמיים.

למה השמייט הרמב"ם את סדר שאיבת המים לניסוך?

ミילאו את עזרת הנשים. וכותב על כך זודי זקנין הגאון רבי אברהם זוז ווונטאל, בעל "באר המלך" וראב"ד בירושלים, שהרמב"ם לא סבר כדעת רשי" והריטב"א ועוד (ולעיל מב): שמחות בית השואבה הייתה לכבוד שאיבת המים לניסוך, ושהابت המים עצמה לא הייתה עצם קיום המצווה אלא הכנה למצות ניסוך המים, אלא סבר הרמב"ם שהשמחה הייתה מהירה שכן היה במקדש בחג הסוכות – הייתה רק מдин שמחת יום טוב, שנאמר בה "ושמחתם לפני האלוקים שבת ימים".

ואף בפירוש המשניות להרמב"ם (סוכה ה, א) כתוב: "ובית השואבה – שם המקומות שהיו מתקנים לשמחה ולזמור, וקראוו בשם זה כמו שנאמר ושבתתם מים בשווון". הרי שלא כתוב הדברי יתר המפרשים שהשמחה היא לכבוד שאיבת המים לניסוך, רק כתוב שקראו את שם המקומם המועד לשמחה – 'בית השואבה', משום "ושבתתם מים בשווון", אבל לא שעצם השמחה היא משום "

ובאמת, מוסיף בעל "באר המלך", יש לעיין בדעת הראשונים – שסבירו שהשמחה הגדולה היא לכבוד שאיבת המים לניסוך – מודיעו כיון את השמחה בשם 'שמחה בית השואבה', היה להם לכוונה בפסנות 'שמחה השואבה', ומהו 'בית השואבה'? וכי איזה בית בנו לה? ואמנם, הוא נוקט, משום כך פירש הרמב"ם בפירוש המשניות, שהוא שם המקומם שהיו מתקנים לשמחה, והוא עניין הלשון 'בית הבליה', 'בית הפרט', דהיינו: מקום המועד זה! "באר המלך" – וכך, הלכות לולב, פרק ח' הלכה יב

נא, במווצאי יום טוב הראשון של חג ירדן לעוזת נשים וכו'. אבוקות של אוור שבידיהם, ואומרים לפניהם דברי שיות ותשבות, והלויים בכנורות ובנבלים ובמצחצחות ובכללי شيء בלי מספר, על חמץ עשרה מעילות היודחות מעילות ישראל לעוזת נשים נגד חמץ עשרה שיש המעילות שבתהלים, עליהם לים עומדים בכל שיר ואומרים שירה.

כתב הרמב"ם (הלכות לולב ח, יב-יד): "אף על פי שכל המועדות מצוחה לשם בהן, בחג הסוכות הייתה שם מקודש שמחה יותר שנאמר 'ושמחתם לפני האלוקים שבת ימים', וכייד היו עשוין ערבי יום טוב הראשון היו מתקנין במקודש מקום לנשים מלמעלה ולנשים מלמטה וכו', ומתחלין לשם מומצאי יום טוב הראשון וכו'. והיאך הייתה שמחה זו? החליל מכחה ומנגנון בכנור ובנבלים ובמצחצחים וכו'. מצוחה להרבבות בשמחה זו, ולא היו עושים אותה עמי הארץ וכל מי שירצה, אל גדרי חכמי ישראל וכו'".

והגאון בעל "ערוך לנר" עומד כל כך שהרמב"ם השמייט את כל סדר שאיבת המים שהוזכר במשנתנו, וגם שלא הזיכר שעל ט"ו מעילות עמדו בכל שיר. ויישב על פי מה שחדיש שזה שיד רק לתנא במשנה הסובר שהלוויים היו המשוררים, ולכן עמדו על המעילות, אבל אלו הסוברים שלשיר של קרבן כשרים עבדים ושישראלים – לא יתכו לומר ששיר של בית השואבה, שאינו אלא שמחה יותר, יצטרכו לוים בדוקא, ואמנם הרמב"ם פסק ופ"ג מהלכות כל המקדש ה"ג) שישראלים היו כשרים בשיר של קרבן, ועל כן גם בשיר של שואבה סבר שיישראלים היו מושוררים, ולא עמדו על ט"ו המעילות, אלא

הריקוד לפני חתן וכלה – לכבוד השכינה השרויה בינויהם...

מעתה, הוא מטעים, נראה שאף את הריקוד שחביבו חכמים בשמחה חתן וכלה נוכל לפרשו שהוא כנגד השכינה, שהרי קיפל הקב"ה את שמו בין האיש והאשה שזכה להשכין את השכינה בינויהם, כאמור הגمرا (סוטה יז). דרש רבי עקיבא: 'איש ואשה, זכו – שכינה בינויהם, לא זכו – אש אוכלתון', ורש"י מפרש: 'שכינה בינויהם – שהרי חלק את שמו ושיכנו בינויהם, י' באיש וה' באשה'. ואיזה שם קיפל בינויהם? את השם שבו בראש את שני העולמות, כפי שגילתה לנו הנביא ישעיהו, כאמור וכו', ד): "בטחו בה עד כי ביה ה' צור עולםם", ופרשוהו חכמים (מנחות לט): שני העולמות, העולם זהה והעולם הבא, נבראו האחד ב-ה' והשני ב-י', ואת השם המורכב משתי אותיות אלו, שבו נבראו העוה"ז והעה"ב – קיפל הקב"ה באיש ואשה שזכה להשכין את השכינה בינויהם! והנה, השרתת השכינה על האדם באהה רק על ידי שמחה, כאמור הגمرا (שבת ל): 'אין שכינה שורה לא מתוך עצבות וכו' אלא מתוך דבר שמחה של מצווה, שנאמר (מלכים ב', ג, טו): 'עתה קחו לי מנגן והיה לנו המנגן ותהי עליו יד ה'. משום כך הטילו חכמים חיב לשם את החתן והכללה, בכך שיווכשרו להשרות את

נא, חסידים ואנשי מעשה מוקדין בפניהם באבוקות של אוור שבידיהם ואומרים לפניהם דברי שיות ותשבות וכו'. מצאו בשמחה חתן וכלה, שחביבו חכמים לריקוד לפניהם, כמו שאמרו (כתובות טז): 'כיצד מרקדין לפני הכללה', והגאון היירושלמי: רבבי משה ליב שחזור, בעל "אגני שחט", אמר על כך ביאור נחמד: בדרך כלל, איןנו מוצאים את עניין הריקוד – אלא לפני הקב"ה, כמו שנאמר ודברי הימים א' טו, כת): "ויהי ארונו ברית ה' בא עד עיר דוד וו' ותרא את המלך דוד מරקד ומחזק", וכן בתהלים וכייד, ד-ז): "ההרים רקדו כאילים גבעות בניין צאן, מה לך הים כי תנוס וגוי' ההרים תרקבו כאילים מלפני אדונן חולין ארץ מלפני אלוה יעקב". וכן מצאו בשמחה לפניו לגבי שמחת בית השואבה, שהיו חסידים ואנשי מעשה מוקדין בפניהם באבוקות של אוור שבידיהם ואומרים לפניהם דברי שיות ותשבות. וכן בזמן קידוש לבנה, שיש בה משום קבלת פni שכינה, נהגים לרקוד וואה בטור אורחה חיים סימן רכו וברמ"א שם, סעיף ב'), מכל אלו ראיינו שריקוד הוא דבר המתחייב כלפי הקב"ה.

החדש שזכה האיש והאשה לקבועו כמדור לשכינה.

לסיום, מבאר רבינו משה ליב שחור, כי את גוף עניין הריקוד נראאה לבאר לאור מה שלמדו לעים במסכתנו (ה), שמעולם לא ירצה שכינה למיטה תוך עשרה טפחים לקרקע, עיין שם, ולכן הריקוד מוגביה עצמו מן הקרקע ומתרומות כלפי השכינה השורה למעלה... "בני שם" – בראשית, עמוד י'

השכינה ביניהם, אחורי שתנח עליהם רוח השמחה של מצוה, ומטעם זה חייבו אף לרקוד בשמחה זו – מלפני השכינה העתידה להשכנן את מזרעה בבית החדש ההולך ונבנה. ועל דרך זה יש לפרש את הכתוב בסוף שירת קודש הקדשים (שיר השירים ח, ו): "כי עזה כמות אהבה קשה כאשר קנאה רשפיה רשי פיא אש שלhalbתיה" – שלhalbת י-ה הוא שם י-ה שבו בראש הקב"ה את שני העולמות, ורשפי האש של אותה שלhalbת, תיקודנה במעו

**גלוון זה מוקדש לרפואת
התינוקת חווה רות בת שלומית לרפואה"
התינוקת גאולה דבורה בת שושנה לרפואה"
הרבי צבי בן מרים לרפואה"**

במוצא שלל רב – על סדר הדף היומי | עורך: הרב אברהם ישראל רוזנטל | כל הזכויות שמורות ©
לקבלת העלווה (וללא כל תמורה כספית): שלחו את כתובות המיל שלבכם ל- shalalrav@gmail.com כי הנכם מעוניינים בקבלת העלווה

וְהַשְׁוֹאָנוּ:

את בָּרְכַת מוּעָדִיךְ

הושלמה
הסדרה!
ונג ים-טוב
אמתית!

8
כרכים

ניתן להציג גם ככרכים בודדים

חדש!

במארך מרהייב
תורה מפוארת בכל מפואר

ראשונה סדרת 'מצויא שלל רב'
על מועדי השנה וזמןירות שבת

פסח ♦ שבועות ומגילת רות ♦ בין המצריים ♦ ימים נוראים ♦ סוכות
חנוכה ♦ פורים ומגילת אסתר ♦ זמירות שבת וברכת המזון

להציג בחנויות הספרים או בטלפון: 052-7679264